

Posudek diplomové práce Libuše Hronkové:

Metafora a emoce. „Zatančí emoce“ – interpretace verbálního projevu tancem

Diplomová práce Libuše Hronkové sahá za hranice tradičních lingvistických přístupů. Autorka si zvolila téma, které leží na průsečíku několika disciplín. V souladu s charakterem tématu uplatňuje ve svém výzkumu interdisciplinární metody studia. V posledních několika letech se takových prací v Ústavu českého jazyka a teorie komunikace začíná objevovat stále víc. Je to hlavně díky etablované se kognitivní lingvistice v českém prostředí. Tato práce je však výjimečná svým propojením kognitivní lingvistiky a uměleckého tanečního projevu, ten v práci představuje materiálovou bázi (viz příložené DVD) a současně je teoreticky reflektován.

Autorka přistupuje ke své práci s dobrou teoretickou výbavou: navštěvovala semináře kognitivní lingvistiky, které ji podnítily ke studiu odborných publikací zabývajících podstatnými tématy tohoto oboru: úlohou tělesnosti v lidské kognici a problematikou konceptualizace emocí. Diplomantka se po mnoho let zabývá studiem tance, současně má i dlouholetou taneční praxi v oblasti klasického a moderním tance. Toto zázemí u ní vzbudilo potřebu pokusit se obě oblasti svého zájmu propojit v diplomové práci. Autorka musela sebrat patřičnou odvalu k realizaci této originální práce, zpočátku musela odolávat i jistým pochybnostem o možnosti vytvořit na bohemistickém pracovišti diplomovou práci, která vychází z teorie tance a jejímž materiálovým základem jsou taneční improvizace. Tato orientace vyžadovala nejen lingvistické a bohemistické vedení, ale předně záštitu odborníka v teorii tance. Té se kolegyni Hronkové dostalo v osobě docentky Gremlicové, s níž konzultovala nejen teoretická východiska taneční vědy, ale i konkrétní metodu analýzy tance, se kterou se pracuje na katedře tance HAMU v Praze.

Hlavní titul práce *Metafora a emoce* je značně široký a příliš o konkrétním tématu práce a o metodách studia nevypovídá. Explicitnější je už podtitul: „Zatančí emoce“ – interpretace verbálního projevu tancem. V něm je propojena instrukce, která je dána pokusným osobám, jež autorce poskytují materiál pro analýzu, se specifikací tématu práce, jehož formulace částečně vypovídá i o použití výzkumné metody. V kontextu lingvistiky, ale i v širokém spektru společenskovedních disciplín, byly popsány různé metody interpretace, které jsou vždy zasazeny do určitého sémiotického rámce. Ze současné lingvistiky bych odkázala např. na práce K. Hausenblase, A. Macurové, P. Mareše. V interdisciplinárních souvislostech se zaměřením na porovnání různých sémiotických systémů byly otázky interpretace zkoumány na mezioborové konferenci o interpretačních procesech (většina příspěvků byla publikována v časopise *Slovo a slovesnost*, 49, 1988). Diplomantka porovnává vyjadřovací prostředky jazyka a tance, sleduje jejich korespondenci.

O specifičnosti výrazových prostředků různých sémiotických systémů byla napsána řada prací. Velmi blízký může být autorce např. přístup, který představuje I. Osolobě, viz např. jeho monografie *Divadlo, které mluví, zpívá a tančí*. Kolegyně Hronková může při studiu vztahu tance a jazyka / řeči využít i jisté zobecňující poznatky, ke kterým dospěl např. P. Mareš zkoumáním jazyka ve filmu, zejména vztahem jazyka a obrazu, či O. Šoltys zaměřující se na vztah jazyk a fotografie. Obě tyto práce zmiňuji proto, že se v nich autoři zabývají neverbálními prostředky komunikace, na než se zaměřuje i diplomantka (srov. analýzy pohybu v empirické části práce, kdy popisuje pohyby různých částí těla, sleduje mimiku a gesta...). I když ze zadání diplomového úkolu nevyplývá, že by autorka měla vymezit termín interpretace a vysvětlit, z jakých sémiotických teorií vychází, byla bych ráda, kdyby se pokusila zformulovat své stanovisko k této problematice v průběhu obhajoby. Jsem si vědoma, že je to úkol nesnadný, a tak nepožaduji po diplomantce hlubší teoretické výklady, za dostatečné považuji stručné zasazení přístupů uplatněných v práci do sémiotického kontextu.

Myslím, že autorka vhodně zvolila východisko teoretické i empirické části: fenomén pohybu, který současně představuje spojnicí mezi jazykem a jeho reflexí v kognitivní lingvistice a tancem a jeho reflexí v teorii tance. Tato linie představuje osu autorčiny práce. Konkrétně se zaměřuje na problematiku konceptualizace emocí, jejíž jádro je v tělesné ukotvenosti jazyka a řeči.

L. Hronková se opírá o klíčovou práci Z. Köveczese a tento kognitivistický pohled vhodně usouvztahuje s psychologickými přístupy, což jí umožňuje představit fyziologickou stránku emocí, která má nápadné tělesné projevy. Vypovídá o tom jazyk, což autorka zdařile ilustruje příklady z Hallerova slovníku a některými českými frazémy a příslovími. Diplomová práce představuje pokus o hledání korespondencí zdrojových domén pěti zkoumaných emocí: hněvu, strachu, štěstí, smutku, lásky, částečně i hanby a překvapení, tak jak je na materiále angličtiny ilustruje Z. Köveczes, s příklady vyjadřování emocí (a o emocích) v češtině. Ty diplomantka čerpá z již zmíněných pramenů. V této části si počíná velmi kreativně. Svůj tvůrčí potenciál ještě rozvíjí v empirické části, kdy sleduje (pomocí propracované a uznávané metodiky analýzy tance) souvislosti tanečních pohybů a jazykových vyjádření. Sleduje tedy, jak metaforika jazyka odpovídá metaforice tanečního pohybu.

I když autorka připouští, že některé její závěry mohou být subjektivní, byla bych ráda, kdyby vysvětlila, co ji vedlo k rozhodnutí, že např. pro metaforu strachu u TK4 nachází jazykové doklady: *je z toho celá pryč a upadla do strachu* (s. 90), zatímco u TK3: *strachy je celá bez sebe a běží ji mráz po zádech*. Podobně je tomu v příkladech metafor smutku u TK1, TK2 a TK3 a ještě i dalších.

V práci se vyskytují některé, ne příliš četné, pravopisné nedostatky, např.: v titulech – pravopis *PhD.* místo *Ph.D.*, tento titul v textu poděkování není oddělen čárkou, i když je v přístavkovém spojení; s. 10, 2. odstavec předložka *v* – překlep; s. 75 překlep *Klasický* místo *klasický*; opakovaně se vyskytuje *narozdil* místo *na rozdíl*. Autorka netradičně vyčleňuje odstavce, nepoužívá zavedené odsazení odstavců, mezi odstavci vynechává řádky, a tak text nabývá na délce. Drobné nepřesnosti se vyskytují v bibliografických údajích: nesprávně uvedený odkaz *Vaňková, Nebeská, 2005a* místo náležitého *Vaňková a kol., 2005*; v seznamu literatury je nejednotně používána kurzíva, srov. např. publikace J. Patočky a P. Pavise; u publikace L. Šúchové v názvu instituce chybí čárka...

V textu jsou místy formulační a stylizační nedostatky: s. 4. *od ní se inspirovala* místo *jí (tou) se inspirovala*; neobratná formulace o vztahu metonymie a synekdochy na s. 8; na s. 37 je nepřesně formulován poslední odstavec; na s. 112 je neobratně formulováno první souvětí druhého odstavce...

Závěrem lze konstatovat, že diplomantce se podařilo ukázat, jak lze přístupy kognitivní lingvistiky využít při analýze tance, jak tělesné ukotvení jazyka, jedna z hlavních myšlenek kognitivní lingvistiky, nachází oporu v tanečních pohybech. Autorka představuje oba směry kognitivnělingvistický a tanečněvědní jako otevřené přístupy, které dávají podněty dalším oborům a současně podněty z dalších oborů sbírají. V neposlední řadě je třeba ocenit, že práce zviditelňuje oba obory, kognitivní lingvistiku a taneční vědu, což je stále třeba.

I když se v práci nacházejí některé nedostatky, přesto lze posuzovanou práci pokládat za kvalitní. Splňuje všechny požadavky, které jsou na diplomové práci kladeny, proto ji doporučuji k obhajobě.

Návrh hodnocení: velmi dobře

V Praze 5. 9. 2000

PhDr. Jasňa Pacovská (Šlédrová), CSc.